

Олексенко С.В.

К.е.н., викладач кафедри Економіки підприємства

Херсонський державний університет, Україна

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ**

Постановка проблеми (актуальність). Для сучасного економічного стану України особливе значення мають ті дослідження, які націлені на розробку ефективних заходів щодо прискореного розвитку механізму формування ринкових відносин.

Реформування економічних відносин, розвиток нових форм господарювання на засадах приватної власності спричинили розвиток фермерських господарств. Забезпечення ефективної діяльності фермерських господарств вимагає вирішення цілого комплексу питань з підвищення їх конкурентоспроможності, обґрунтування перспектив розвитку, розробки відповідних заходів, які б дозволили їм пристосуватись до жорстких умов конкурентної боротьби.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В економічній літературі розвиток фермерських господарств досліджується в різних аспектах, що знайшли відображення у наукових працях таких вітчизняних і закордонних вчених, як О.Амосов, М.Бакетт, А.Головин, А.Чаянов, Л.Мельник, В.Юрчишин, І.Томич, В.Зіновчук, П.Макаренко, М.Шульський, М.Туган-Барановський, І.Топіха та інших науковців.

Загальні проблеми конкуренції та конкурентоспроможності підприємств досить ґрунтовно розглянуті як у теоретичному, так і у практичному аспектах у роботах К.Макконелла, С.Брю, М.Портера, І.Ансоффа, Р.Фатхутдінова, А.Юданова, Г.Азоєва.

Окремі питання конкурентної політики, забезпечення конкурентоспроможності підприємницьких структур аграрного сектора економіки, у т.ч. і фермерських господарств, знайшли відображення у працях В.Андріанова, В.Андрійчука, В.Месель-Веселяка, П.Саблука, М.Маліка, Л.Мармуль.

Між тим питання конкурентного середовища функціонування фермерських господарств, формування конкурентоспроможності виробництва та продукції, фактори її підвищення або зниження, визначення показників та методів оцінки розроблені недостатньо.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю фермерських господарств.

Результати дослідження. Конкурентоспроможність економіки визначається конкурентоспроможністю господарюючих суб'єктів різних галузей економіки. Можливість господарюючого суб'єкта працювати у динамічному конкурентному середовищі з

позитивною динамікою є результатом чітко вибудованої системи управління конкурентоспроможністю.

Вітчизняна теорія та практика управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання в аграрній сфері вказує на те, що найбільш ефективне управління конкурентоспроможністю фермерських господарств можливо тільки за умови дотримання принципів управління конкурентоспроможності та розробленні відповідних методів управління й методології формування функцій, організаційної структури і системи управління загалом. Необхідно створити організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю, який забезпечить надійне функціонування системи.

У зв'язку зі специфікою діяльності в аграрній сфері, спостерігаємо те, що господарюючі суб'єкти, незалежно від організаційно-правової структури, вимушені повному розглядати проблеми, пов'язані з господарсько-економічною діяльністю й управлінням нею. Тому підвищується значення та роль розроблення конкурентних стратегій як засобу досягнення мети в процесі господарсько-фінансової діяльності фермерського господарства.

Конкурентна стратегія визначає, яким чином суб'єкт господарювання збирається конкурувати на ринку, який він обрав для діяльності. Напрямок стратегії регламентований чотирма виборами [3]:

- сфера діяльності – ринки, які передбачається обслуговувати, та сегмент споживача, яким необхідно заволодіти;
- конкурентна перевага – позиція, що відрізняє даний бізнес від конкурентів;
- доступність ринку – наявність комунікацій та каналів реалізації, які використовуються для виходу на ринок;
- види діяльності – визначення відповідного масштабу та видів діяльності, які необхідно здійснювати.

Ці вибори значною мірою взаємозумовлені. Зміна одного з них спричинить зміну всіх інших елементів стратегії. Таким чином, результат виборів стає інтегрованим, який у сукупності формує стратегію.

На нашу думку, вдалий вибір конкурентної стратегії передусім пов'язаний з організаційно-економічним механізмом управління конкурентоспроможністю.

Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, економічних та адміністративно-правових важелів і методів цілеспрямованого впливу на об'єкт управління [2].

Проведене нами дослідження дало змогу виявити, що існує зовнішній і внутрішній організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю фермерськими

господарствами, який базується на впливі зовнішніх та внутрішніх умов (чинників).

Зовнішні умови не залежать від самих фермерських господарств, а визначаються спрямуванням господарської політики держави, урядовими заходами по управлінню, співвідношенням початку децентралізації і централізації в загальній системі державного впливу на економічні процеси, а також створюють суттєвий вплив на діяльність фермерських господарств, обмежують або відкривають можливості для ініціативи (господарств) і ризику, активного маркетингового мислення.

Внутрішні умови (чинники) формування виробничо-ресурсної і збутової (в тому числі й експортної) програми фермерського господарства передбачають:

- оцінку фінансово-економічного положення фермерського господарства;
- ревізію товарного асортименту й аналізу конкурентоспроможності;
- аналіз стратегій фермерського господарства на ринку, в тому числі на зовнішньоекономічному загалом і за окремими його сегментами;
- аналіз організаційної структури управління фермерським господарством і складання її схеми, діагностику й облік виробничих можливостей господарства, оцінку матеріально-технічної бази фермерського господарства;
- оцінку планової роботи фермерського господарства й ефективність виробничо-збутових прогнозів;
- рівень інновацій у виробництві;
- оцінку робочої сили фермерського господарства та кадровий склад, рівень освіти і підвищення кваліфікацій;
- оцінку інформаційної інфраструктури фермерського господарства;
- оцінку маркетингових і комерційних складових діяльності фермерського господарства;
- оцінку системи формування і стимулювання попиту на свою продукцію й інші внутрішні чинники, що впливають на роботу фермерського господарства і його конкурентоспроможність.

Аналізуючи первинну інформацію, ми дійшли висновку, що основними перешкодами розвитку фермерських господарств є:

- виділення недостатніх розмірів земельних наділів для ведення ефективного господарювання;
- слабка державна фінансово-кредитна підтримка фермерства;
- суб'єктивізм та подекуди негативне ставлення до фермерів представників виконавчої влади на місцях;

- нерегульованість ринку збуту продукції аграрного сектора;
- диспаритет цін на рослинницьку і тваринницьку продукцію на користь першої;
- відсутність необхідної величини стартового капіталу;
- слабка матеріально-технічна база фермерських господарств;
- брак коштів для поновлення основних фондів, закупівлі поголів'я худоби, насіння, мінеральних добрив, засобів догляду за рослинами, необхідної техніки і т. ін.;
- несвоєчасні розрахунки заготівельних організацій;
- недосконалість механізму довгострокового кредитування та оподаткування.

Основними стратегічними цілями функціонування фермерських господарств є:

- утвердження фермерства як необхідної форми господарювання;
- зростання кількості фермерських господарств і нарощування їх виробничого потенціалу;
- зміцнення позиції на ринку;
- визначення оптимальної виробничої структури та співвідношення галузей;

Проблеми управління механізмом конкурентоспроможності фермерськими господарствами пов'язані з:

- управлінням маркетинговою діяльністю;
- управлінням якістю продукції, яка виробляється;
- управлінням фінансовою діяльністю господарства;
- управлінням персоналом господарства.

Висновки. Отже, в умовах розвитку ринкової моделі економіки в аграрному секторі України постає питання підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу фермерських господарств. Одним з основних шляхів цього процесу є підвищення рівня прибутковості фермерських господарств через удосконалення системи реалізації сільськогосподарської продукції, що була вироблена в них. Кооперація або групова діяльність на аграрному ринку дозволяє власникам фермерських господарств отримати наступні переваги:

- забезпечити посилення попиту на продукцію;
- узгодити обсяги постачання та якості продукції відповідно до попиту;
- посилити конкурентоспроможність та ефективність у маркетингових каналах;
- досягти більшого контролю над маркетинговим каналом та посилення впливу власників фермерських господарств на цей канал;
- найбільш повно використовувати часові та просторові чинники;
- підвищити ефективність використання ресурсного потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бень Т., Семенова Т. Методичні основи оцінки нових технологій // Економіка України. – 2000. – №6. – С. 47-51.
2. Гаджибек В.П. Организационно-экономический механизм управления конкурентоспособностью предприятий хлебопекарной промышленности / Проблемы современной экономики №3(23), 2007 / Режим доступа <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1587>.
3. Мазилкина Е.И., Паничкина Г.Г. Управление конкурентоспособностью М.: Омега-Л, 2009. - 328 стр., С. 129.
4. Саблук П.Т. Фрмування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / П.Т. Саблук, М.Й. Малік, В.Л.Валентинов. – К.: ІАЕ, 2002. – 294 с., с. 24.
5. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями; авт. предисл. науч. ред. К. Ф. Пузыня. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.
6. Федулова Л. І. Актуальні проблеми менеджменту в Україні. – К.: “Фенікс”, 2005. – 320 с.